

Asia: VN/24082/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ulkomaalaislain 72 a §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 72 §:n muuttamisesta. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Esityksellä ehdotettaisiin lisättävän työntekijän oleskelulupaehdoksi erillinen tuloraja, jonka taso määriteltäisiin valtioneuvoston asetuksella 1 600 euroon kuukaudessa. Esitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan. On huomattava, että hallitusohjelma sisältää myös kirjauksen, jonka mukaan oleskelulupien tulorajojen korottamisen vaikutuksia työvoiman saatavuuteen ja julkisen talouteen selvitetään nopealla aikataululla. Tämän selvityksen on tarkoitus valmistua helmikuussa 2024, joten tältä osin myös nyt lausuttavana olevan esitysluonnoksen vaikutusarviointit ovat puutteelliset.

Lausuntoluonnoksessa on käsitelty alustavasti esitetyn tulorajan vaikutusta niihin ulkomaalaisiin, jotka työskentelisivät kokoaikaisesti. Vaikutusarvioinnissa tuodaan esille, että tulorajan asettaminen vähentäisi työperäistä maahanmuuttoa ja näin työvoiman tarjonnan väheneminen vähentäisi työllisyyttä. Edelleen esitetään, että tulorajan asettaminen voisi vahvistaa paikallisväestön työllisyyttä matalapalkka-aloilla samalla, kun sen vaikutus olisi puolestaan kielteinen korkeampaa osaamista vaativissa tehtävissä. Tältä osin työllisyyttä ja työvoiman saatavuutta koskevaa vaikutusarviointia on täydennetty Maahanmuuttoviraston seurantatiedoilla ja tulorekisterieristä saaduilla tiedoilla. Tietoja ei kuitenkaan olla eroteltu toimialakohtaisesti, jotta voitaisiin arvioida esityksen vaikutuksia työvoiman saatavuuteen etenkin kriittisissä työvoimapulaa kärsivissä ammateissa. Vaikutusarviointi on nähtävä myös siltä osin puutteellisena, ettei siinä olla esitetty tulorajan vaikutuksia niihin ulkomaalaisiin, jotka työskentelevät osa-aikaisesti Suomessa samalla kehittäen osaamistaan. Mikäli ulkomaalainen opiskelija tekee työtä, hän pääsääntöisesti tarvitsee tällöin työntekijän oleskeluluvan.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 70 §:n 1 momentin perusteella oppisopimuskoulutus on pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta, ja sitä täydennetään muissa oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Momentissa säädetään lisäksi, että viikoittaisen työajan tulee olla keskimäärin 25 tuntia. Täydentävä osaaminen, esimerkiksi tietopuoliset opinnot tai kielikoulutus, voidaan hankkia esimerkiksi oppilaitoksessa tai verkkoympäristössä. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT haluaa tuoda esille, että terveydenhuoltoalojen ammattitaitovaatimukseen sisältyy taitoja, joita ei voida harjoitella potilasturvallisuutta vaarantamatta muuten kuin oppilaitosympäristössä. Palkan maksamisesta muulta kuin työpaikalla tapahtuvan oppimisen osalta voidaan sopia työ sopimuksessa. Tilanteissa, joissa työnantaja ei maksa tältä ajalta palkkaa, on opiskelija oikeutettu edellä mainitun lain 102 §:ssä säädettyihin opintososiaalisiin etuuksiin. Tilanteissa, joissa esimerkiksi oppilaitosympäristössä tapahtuvan opiskelun vuoksi, oppisopimuskoulutukseen osallistuvan tulot jäisivät alle tulorajan, syntyy työntajalle paine sopia myös tätä aikaa koskevasta palkanmaksusta. Koska työnantaja ei voi asettaa työntekijöitä eriarvoiseen asemaan, voi uudistus Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n näkemyksen mukaan heikentää työnantajien mahdollisuuksia tarjota oppisopimuspaiikkoja sekä paikallisväestölle että ulkomaan kansalaisille.

Osa Suomeen opiskelijan oleskeluluvalla saaneista myöhemmin hakevat opiskelua työnteon perusteella. Opiskelijan oleskeluluvalla työtä voi tehdä enintään 30 tuntia viikossa. Työnteko voi olla perusteltua työtaitojen kehittymisen, kielitaidon tai työmarkkinatietouden lisäämiseksi.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kannattaa, että työntekijän oleskelulupaa koskevaa tulorajan tasoa säädeltäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksella. Sen sijaan KT esittää huolensa mahdollisuudesta, että tuloraja nostaminen vaikeuttaisi sosiaali- ja terveystalojen työvoimapulaa. Esitys voi vaikeuttaa tai jopa estää ulkomaalaisen opiskelun oppisopimuskoulutuksena. Koska työnantajat eivät voi asettaa työntekijöitä eriarvoiseen asemaan, sen vaikutukset heijastuvat tältä osin myös paikallisväestöön.

Esitys voi myös vaikeuttaa esimerkiksi kotimaassaan jo sairaanhoitajaksi opiskelleiden pätevytymistä ja laillistusta sairaanhoitajaksi työskennellen samanaikaisesti hoiva-avustajana ja lähihoitajana. Tulorajan nostaminen voi hidastaa opiskelujen loppuun suorittamista. KT tiedostaa, että nyt lausuttavana olevan esitysluonnoksen vaikutusarvioinnin puutteita tullaan täydentämään kuluvan vuoden helmikuussa valmistuvan erillisen selvityksen tiedoilla. Koska selvityksestä ei ole käytettävissä edes ennakkotietoja, KT toivoo, että vaikuttavuusarviointeja täydennettäisiin alakohtaisella tarkastelulla ja yhdistämällä tulorekisteritiedot oppisopimuskoulutusta ja opintososiaalisia etuuksia koskevaan tietoon. KT edellyttää, että tulorajan nostamisen vaikutusta työvoiman saatavuuteen sekä tutkintojen tunnustamisen ja ammattihenkilöiden laillistamisprosessin sujuvuuteen tullaan seuraamaan.

Tötterman Patrik
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT